

Aleksandro
Stulginskio
Universitetas

Kaimo bendruomenių socialinės kaitos modelis

Penktoji mokslinė – praktinė konferencija

"Efektyvumas viešajame sektoriuje: kuo vadybos teorijos gali pasitarnauti ir ką praktikai gali patarti?"

Prof.dr. V. Atkočiūnienė, vilma.atkociuniene@gmail.com

2013 m. balandžio 11 d., MRU

Pranešimo struktūra

- Prielaidos kaimo bendruomenių socialinei kaitai užtikrinti.
- Pagrindinės teorinės koncepcijos.
- Tyrimo metodika ir rezultatai.
- Novatoriškų sprendimų modeliavimo procesas kaimo vietovių pokyčių valdymui
- Rekomendacijos

IŠŠŪKIAI KAIMO VIETОВIŲ POKYČIŲ VALDYMUI/ 1

- ❑ Siekiama tinkamai ir greitai reaguoti į pokyčius; pokyčius inicijuoti sąmoningai užkertant kelią besiformuojantiems nepageidaujamiems reiškiniams.
- ❑ Pati bendruomenė ne visada žino savus dabarties, o tuo labiau ateities poreikius, todėl kaimo bendruomeninėms organizacijoms, seniūnijoms prisieina veikti neapibrėžtomis sąlygomis, siekiant pažinti ne tik dabartinius, bet dar mažiau apibrėžtus ateities poreikius.
- ❑ Dažnai bendruomeninės organizacijos bruožai projektinėje veikloje reiškiasi kaip „*verbaliniai - imitaciniai žaidimai*“ ir nepaveikia giluminių organizacijos kultūros normų.

IŠŠŪKIAI KAIMO VIETОВIŲ POKYČIŲ VALDYMUI/ 2

- ❑ Sudėtinga surasti unikalų receptą, kaip pasiekti bendrą supratimą apie vietovės vystymą, susitarimą dėl veikimo krypties.
- ❑ Egzistuoja poreikis naujoms metodologijoms – vadybai, paremtai geraja praktika, sprendimais, kurie pasiteisino kitoje erdvėje ir kitu laikmečiu.
- ❑ Vadybiniai principai, nauji, strateginį mąstymą skatinantys ir įtraukiantys, metodai gali būti pridedamoji vertė, kuri į viešojo sprendimo priėmimą įneštų naujovių, spartos, sukurtų prielaidas realiai atsakomybei rasti.

Projekto įgyvendinimo procesas

- **Projekto tikslas** – sukurti ir patikrinti novatorišką kaimiškųjų seniūnijų teritorinio kapitalo valdymo instrumentą.
- Teminiai susitikimai ir pilotinių seniūnijų teritorinio kapitalo analizė, išvalgų ir priemonių planų rengimas dalyvaujant kaimo bendruomenei
Radviliškio r. Skėmių seniūnija,
Šakių r. Lukšių seniūnija,
Tauragės r. Mažonų seniūnija
- **Rekomendacijų Lietuvos kaimo bendruomenėms rengimas ir sklaida.**

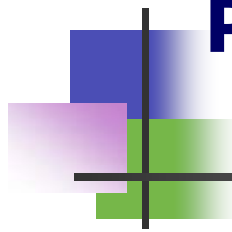

Tyrimo organizavimo etapai

1. *Informacijos rinkimas:*

- Vietovės vystymo strateginių dokumentų analizė;
- Individualūs giluminiai interviu, grupinė diskusija;
- Neformalusis stebėjimas.

2. *Informacijos apdorojimas:*

- kaimo vietovės gyvybingumo vertinimas;
- minčių lietus;
- minčių žemėlapis;
- SSGG analizė;
- veiksmų vertinimas ir prioritetizavimas;
- jėgų lauko diagrama;
- išvalgos seniūnijos vystymo modeliui parengti.

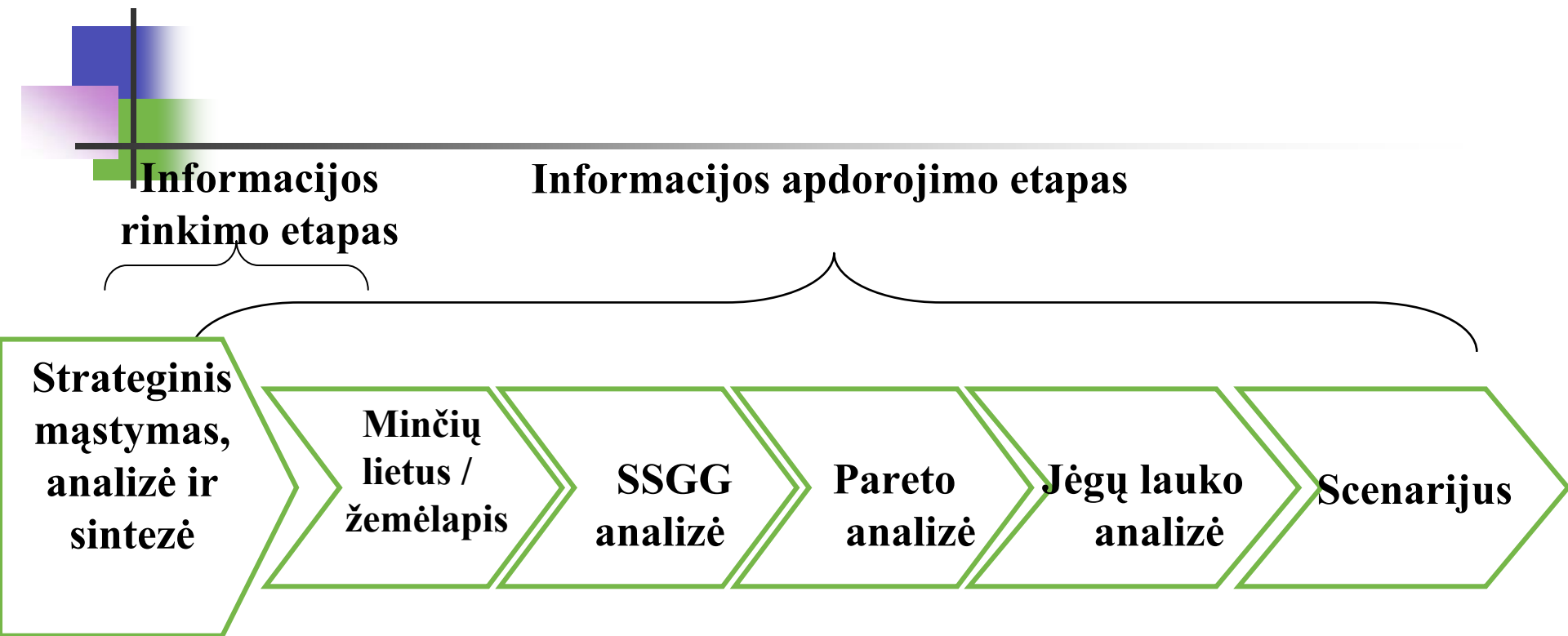
Pagal James A.F Stoner ir kt. (1999), Davidą B. Gleicherį (1983), P. Druckerį (1964)

- **Problemos** – tai grėsmės trukdančios pasiekti tikslą.
- **Galimybės** – tai, kas suteikia progą pranokti tikslus.
- **Išvada:** Sprendžiant problemas tik grįžtame į pradinę/normalią padėtį, tuo tarpu pažanga turi būti pasiekama išnaudojant galimybes.

Konceptualus analizės pagrindas

- Galimybių panaudojimas tai efektingumas – radimas “teisingų dalykų, kuriuos reikia daryti ir ...(sutelkti) į juos išteklius bei pastangas” (Druckeris, 1964).
- Besimokanti kaimo vietovė, kur “žinios yra pagrindinis strateginis išteklius, o mokymasis – svarbiausias procesas” (Lundvall, 1992).
- Sprendimų modeliavimas susijęs su galimybių paieška ir radimu, su parinkimu tokių veiksmų, kurie gali padėti kolektyviai mokytis ir kurti vietovės ateitį.

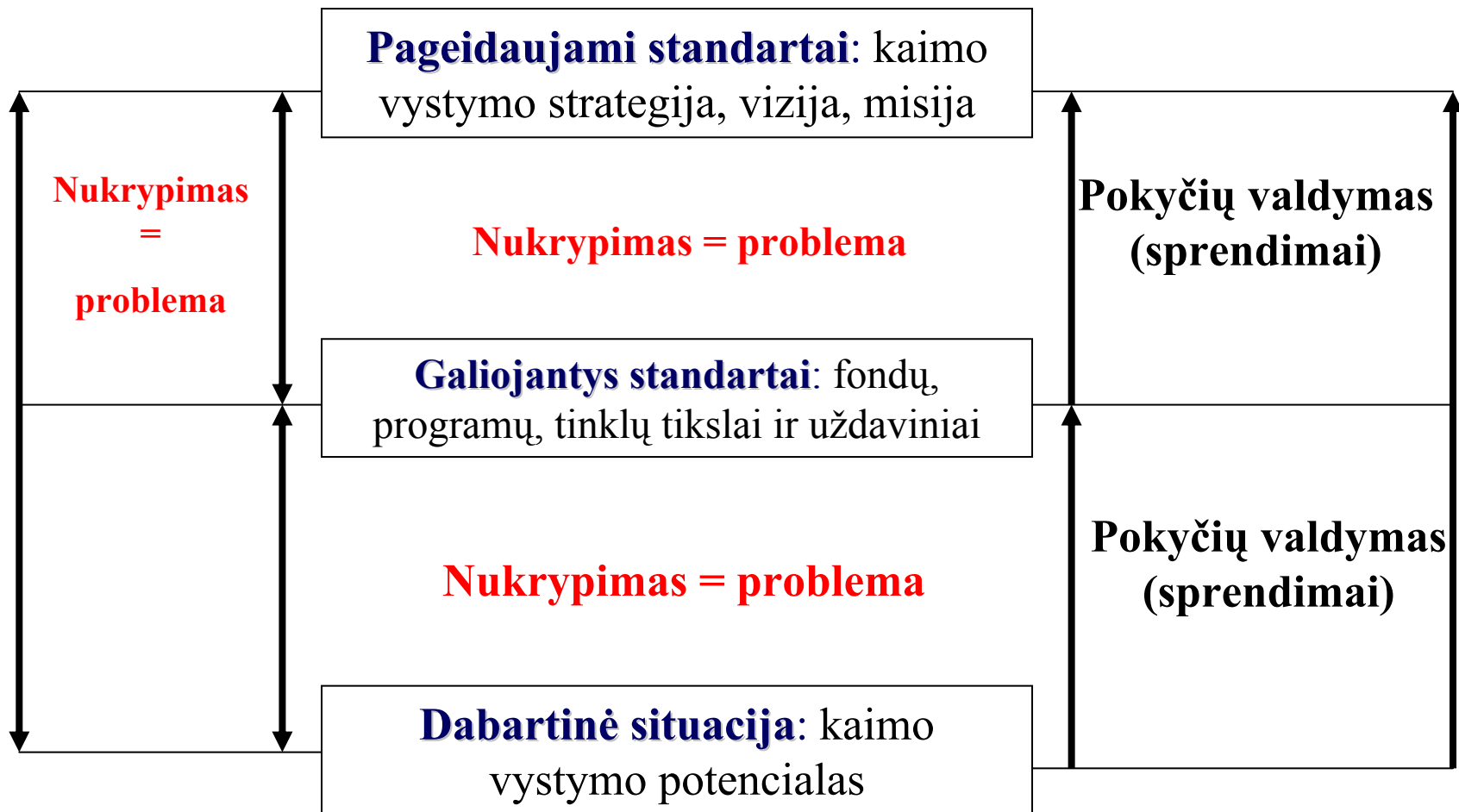
1 pav. Metodų pasirinkimo eiliškumas įžvalgos proceso metu
X metodologija – nuo sąveikos tipo metodų prie įrodymų tipo metodų
(pagal Mikulskienę, 2011)

1 lentelė. Sprendimų priėmimo metodų matrica / 1

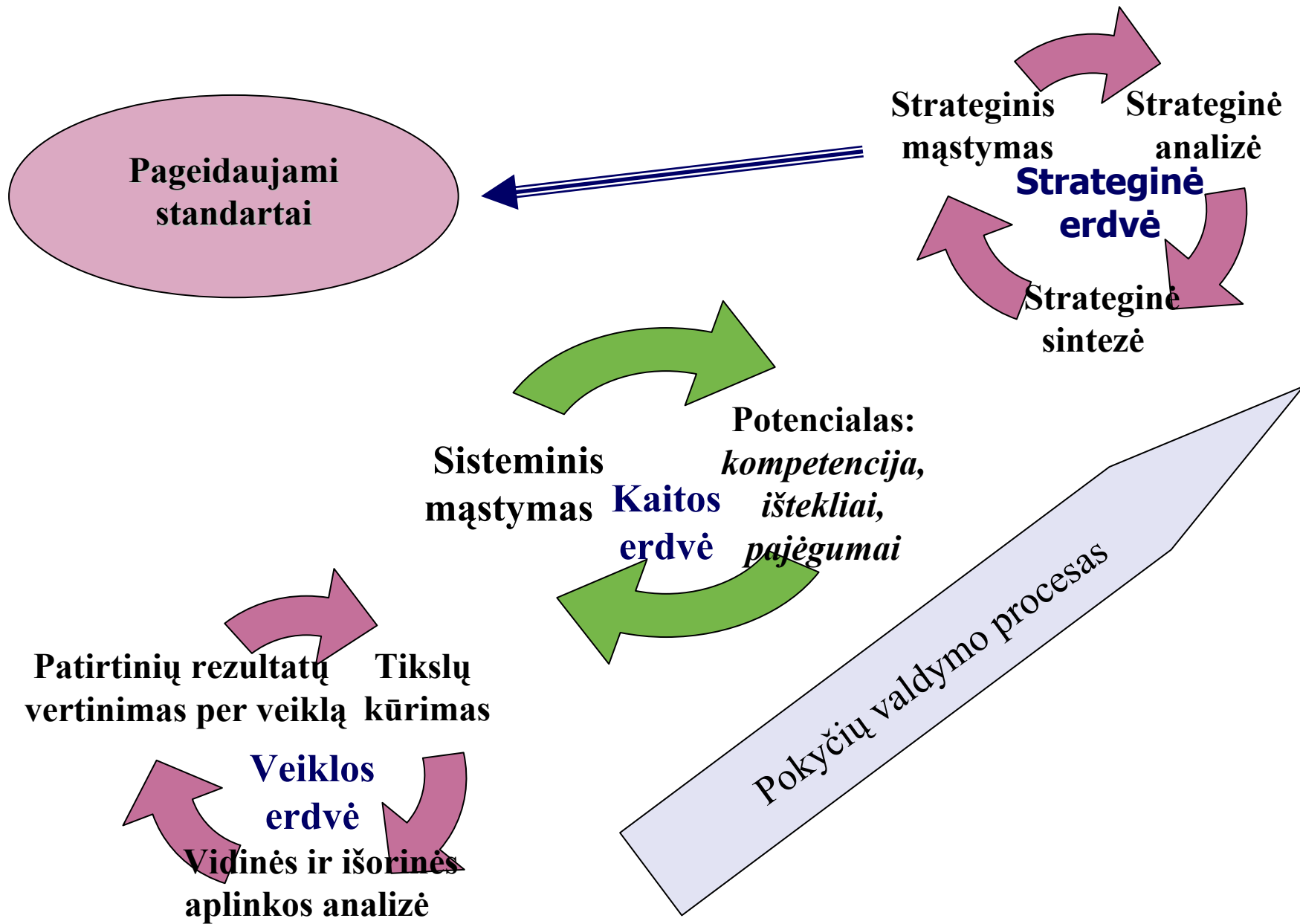
Metodas	Privalumai	Trūkumai
“Minčių lietus” <i>(kūrybiškumo metodas)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Dalyvių kūrybiškumas; - pasitikėjimas; - bendradarbiavimas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dalyvių kompetencija lemia sprendimų turinį.
SSGG analizė <i>(kūrybiškumo metodas)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Nereikalauja daug laiko sąnaudų; - sklandžiai integruoja vidinių bei išorinių veiksnių įtaką. 	<ul style="list-style-type: none"> - Informacijos šaltinių neapibrėžtumas; - ekspertinės nuomonės subjektyvumo galimybės.
Pareto analizė <i>(situacijos pažinimo metodas)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Priežasčių išrūšiavimas pagal jų svarbą; - suformuojama hierarchinė veiksnių sistema. 	<ul style="list-style-type: none"> - Neatrinkti veiksniai gali turėti “paslėptas” galimybes.

1 lentelė. Sprendimų priėmimo metodų matrica / 2

Metodas	Privalumai	Trūkumai
Jėgų lauko analizė <i>(kūrybiškumo metodas)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Suteikiama erdvė kritiniam mąstymui; - galimybė diversifikuoti požiūriu; - vidinių ir išorinių įtampų sumažinimas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kaip savarankiškas metodas yra nepakankamas sprendimui priimti; - sprendimo turinys priklauso nuo dalyvių kompetencijos.
Scenarijų metodas <i>(ilgalaikės ateities prognozavimo metodas)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kadangi scenarijai kuriami komandoje, jie tampa bendruomenės, kuriai rūpi ateities vizija, sutelkimo priemone, sąlygojančia siekti, kad vizija būtų pasiekta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mechaniškas ateities ekstrapoliavimas; - sudėtinga numatyti novatoriškas idėjas, numatomų įvykių reikšmingumą.
Kaimo gyvybingumo vertinimo modelis <i>(tipizavimo metodas)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Tipizuojama vietovė; - numatomi demografiniai pokyčiai ateityje; - vietovė palyginama su kitomis panašiomis vietovėmis. 	<ul style="list-style-type: none"> - Neaiški rodiklių apskaičiavimo technika; - Neišryškinamos kritinės tipizavimo ribos.

2 pav. Problema kaip nukrypimas nuo galiojančių standartų

3 pav. Novatoriškų sprendimų modeliavimo procesas kaimo vietovių pokyčių valdymui

Išvados / 1

- Taikant socialines inovacijas reikėtų daugiau kaimo bendruomenių energijos nukreipti į kaimo vietovių potencialo (išteklių, kompetencijos, pajėgumų) vystymą, o ne spręsti per ilgą laiką kaimo vietovėse susiformavusias problemas.
- Kaimo vietovių pokyčių valdymas turėtų būti daugiau orientuotas į tai, kaip padėti kaimo bendruomenei įgauti ir išlaikyti naujovių paieškos įgūdžius.

Išvados / 2

- Kaimo bendruomenės tobulėjimas turėtų būti skatinamas kuriant tam tikras bendras institucines vertybes: sociokultūrinį saugumą, socialinį įsitraukimą (bendruomenės įsitraukimą į visuomenę, individo įsitraukimą į visuomenę, individo įsitraukimą į bendruomenę), socialinį sutelktumą, įgalinimą (vidinį ir išorinį).

Išvados / 3

- Siekiant ugdyti bendruomeniškumą reikalingos mobilizuotos visų kaimo plėtros veikėjų pastangos ir praktiniai veiksmai.
- Bendruomeniškumo ugdymo procesas turėtų apimti mažiausiai tris esmines veiklas: žmonių įtraukimas į tam tikrą bendruomeninę veiklą; švietimas skatinantis pačių žmonių atstovavimą savo interesams; įvairių organizacijų dalyvavimas ir bendradarbiavimas bendruomeniškumo ugdymo procese.

Išvados /4

- Kiekvienas kaimo gyventojas (seniūnijos administracijos, kaimo bendruomeninės organizacijos, kaimo socialinės infrastruktūros institucijų specialistų) turėtų būti skatinamas suprasti savo norus, tikslus, lūkesčius ir susieti juos su kaimo vietovės vystymo tikslais, vizija ir t.t.

Valia keisti. Galia kurti.

Adekvati reakcija į pokyčius ir laikmečio iššūkius

**Aleksandro
Stulginskio
Universitetas**

Ačiū už dėmesį!